

Prof. dr hab. Mieczysław Gawroński
Dziedzina: sztuki muzyczne, dyscyplina: dyrygentura
Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu
Katedra Dyrygentury

Wrocław, 12 września 2016 r.

Tel: 601 555 684
m.gawronski11@wp.pl

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pana **mgra Jarosława Wolanina**
w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej – dyrygentura
pt. „Aspekty wykonawcze muzyki dwuchórowej Arnolda Mendelssohna na przykładzie
Deutsche Messe op. 89 i Oster-Motette op.90 nr 2”,

Zleceniodawca opinii

Wydział Kompozycji, Interpretacji, Edukacji i Jazzu Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach na podstawie Uchwały Rady Wydziału z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego mgra Jarosława Wolanina oraz z dnia 21 maja 2015 r. w sprawie wyznaczenia recenzenta w w/w przewodzie. Uchwały podjęto na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 1 oraz art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 1852 z późn. zm.).

Do przekazanego mi przez dziekana Wydziału Kompozycji, Interpretacji, Edukacji i Jazzu Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach – jednostki wskazanej przez wnioskodawcę do przeprowadzenia przewodu doktorskiego zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. - pisma z dnia 30 czerwca 2016 r., informującego o wyznaczeniu mnie przez Radę Wydziału, jako recenzenta rozprawy doktorskiej Pana mgra Jarosława Wolanina, została, zgodnie z § 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r., dołączona w wersji papierowej oraz na nośniku elektronicznym (płyta CD) dokumentacja wraz z pracą doktorską pt. „Aspekty wykonawcze muzyki dwuchórowej Arnolda Mendelssohna na przykładzie *Deutsche Messe op. 89 i Oster-Motette op.90 nr 2*” oraz nagranie *live* koncertu publicznego z dnia 21 czerwca 2015 r., który miał miejsce w Kościele Mariackim w Katowicach, z udziałem solistów i Chóru Filharmonii Śląskiej im. H. M. Góreckiego pod dyrekcją Doktoranta. Do dokumentacji dołączone zostały do wglądu recenzenta kserokopie partytur wykonywanych utworów.

Podstawowe dane o Doktorancie.

Jarosław Wolanin urodził się w 1977 roku w woj. Podkarpackim. Edukację muzyczną rozpoczął w Szkole Muzycznej I i II stopnia w Sanoku uzyskując w 1997 roku dyplom z wyróżnieniem w zakresie gry na saksofonie. W latach 1997 - 2002 studiował dyrygenturę

chóralną (w klasie prof. Jana Wojtachy) i edukację ogólnomuzyczną na kierunku edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej na Wydziale Kompozycji, Teorii i Edukacji Muzycznej w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, uzyskując dyplom z wynikiem celującym. W latach 2002 - 2003 odbywał studia licencjackie na Wydziale Instrumentalnym katowickiej Akademii w zakresie gry na saksofonie, uzyskując dyplom z wynikiem bardzo dobrym. Umiejętności muzyczne w zakresie gry na saksofonie doskonalił na licznych warsztatach i kursach mistrzowskich. Jest także absolwentem Liceum Ekonomicznego im. K. Adamieckiego w Sanoku, legitymując się tytułem zawodowym technik ekonomista.

W latach nauki Pan Wolanin zdobył II nagrodę na Ogólnopolskim Przeglądzie Instrumentów Dętych w Olsztynie (1996), zaś w roku akademickim 2001-2002 był stypendystą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Początki działalności dydaktycznej przypadają na rok 2003, kiedy zatrudniony został w charakterze nauczyciela gry na saksofonie w szkołach muzycznych w Żywcu (2003 – 2006) i Oświęcimiu (2006 – nadal). Od 2003 roku pracuje w macierzystej Akademii na stanowisku dyrygenta orkiestry na studiach niestacjonarnych na Wydziale Wokalno - Instrumentalnym. W latach 2001 – 2009 był artystą Chóru Filharmonii Śląskiej, a od 2009 jest jego dyrygentem i kierownikiem artystycznym. Ponadto był lub jest dyrygentem kilku chórów, także parafialnych, w Katowicach i Tychach oraz posiada 24-letnie doświadczenie (!) w liturgicznej grze na organach.

Doktorant poszczycić się może rozległymi zainteresowaniami pozamuzycznymi. Oprócz znajomości kilku języków obcych posiada m.in. patent sternika jachtowego, patent radiotelegrafisty na obszar morza, a także umiejętność interpretacji przepisów podatkowych.

Za działalność zawodową Jarosław Wolanin został odznaczony Srebrną Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Śląskiego oraz Medalem Brązowym za Długoletnią Służbę.

Prezentacja dorobku artystycznego.

Zasadniczą formą działalności artystycznej Doktoranta jest kierowanie Chórem Filharmonii Śląskiej im. H. M. Góreckiego. Zespołem tym dyrygował na blisko 70 koncertach *a capella* w licznych miastach regionu śląskiego oraz na festiwalach muzycznych w Gliwicach, Krakowie, Busku – Zdrój i Sanoku, prezentując ogromny repertuar światowej literatury chóralnej od renesansu po utwory najnowsze. Do obowiązków szefa Chóru F. Śl. należy także przygotowanie Zespołu do koncertów prowadzonych przez innych dyrygentów z udziałem orkiestry symfonicznej bądź kameralnej macierzystej instytucji lub innych orkiestr. Od chwili objęcia stanowiska kierownika artystycznego Chóru F. Śl. (2009) Pan Jarosław Wolanin współpracował z wybitnymi dyrygentami tej miary, co Massimiliano Caldi, Mykola Diadura, Jouzas Domarkas, Matthias Geissler, Marc Tardue, Mirosław Jacek Błaszczyk, Gabriel Chmura, Jan Wincenty Havel, Michał Klauza, Jan Krenz, Jerzy Maksymiuk, Krzysztof Penderecki, Marek Pijarowski, Jerzy Salwarowski, Marek Toporowski, Antoni Wit i in.

Koncertów tych było ponad 100. Chór przygotowany przez Doktoranta współpracował także z Orkiestrą Filharmonii Dolnośląskiej, Lubelskiej, Rzeszowskiej, wielokrotnie z NOSPR-em, Orkiestrą Filharmoniczną w Jenie, Orchestre de Picardie i Kameralną w Żylinie prezentując perły literatury chóralno – symfonicznej od baroku po współczesność.

Prezentacja dorobku dydaktycznego

Początki pracy pedagogicznej mgra Jarosława Wolanina sięgają roku 2003, kiedy to uzyskał dyplom ukończenia studiów licencjackich na kierunku instrumentalistyka, specjalność – gra na saksofonie. Podjął wówczas pracę w charakterze nauczyciela w Społecznej Szkole Muzycznej II st. w Żywcu. W 2006 roku, po zakończeniu współpracy ze szkołą w Żywcu został zatrudniony jako nauczyciel tej samej specjalności w Państwowej Szkole Muzycznej I st. w Oświęcimiu. Współpraca ta trwa nadal. W 2013 Doktorant uzyskał stopień zawodowy nauczyciela dyplomowanego.

Od roku 2003 trwa współpraca z Akademią Muzyczną im. Karola Szymanowskiego, w której w Instytucie Jazzu w latach 2007 – 2009 prowadził zajęcia z dyrygowania zaś na Wydziale Wokalno – Instrumentalnym przedmiot „orkiestra” oraz „studia orkiestrowe” i „przygotowanie do orkiestry” na niestacjonarnych studiach kierunku instrumentalistyka.

Ocena rozprawy doktorskiej

1. Opis pracy doktorskiej pt. „Aspekty wykonawcze utworów dwuchórowych Arnolda Mendelssohna na przykładzie *Deutsche messe* op. 89 i *Oster-Motette* op. 90 nr 2.
2. Arnold Mendelssohn *Deutsche Messe* op. 89 (1923) i *Oster-Motette* op. 90 nr 2 (1924) w wyk. solistów (Natalia Łukaszewicz – sopran, Magdalena Pilarczyk – alt, Tomasz Dziwisz – tenor, Michał Schoppa – baryton) i Chóru Filharmonii Śląskiej im. Henryka Mikołaja Góreckiego w Katowicach pod dyrekcją Doktoranta (Nagranie *live* koncertu w dniu 21 czerwca 2015 r. w Kościele Mariackim w Katowicach).

Obiektem badań Jarosława Wolanina jest sylwetka i twórczość nieznanego polskiej publiczności kompozytora urodzonego w 1855 roku w mieście Ratibor (obecnie Racibórz) – Arnolda Ludwiga Mendelssohna - krewnego słynnego Feliksa (ojciec Arnolda, Wilhelm był kuzynem Feliksa). Wprawdzie rodzina Wilhelma Mendelssohna spędziła na Śląsku tylko 11 lat, Doktorantowi należą się słowa uznania za przedstawienie sylwetki tego nieznanego, a mającego także związki z Katowicami (por. str. 17 rozprawy), Twórcy. Pretekstem do badań nad twórczością Arnolda Mendelssohna stał się koncert, na którym soliści i Chór Filharmonii Śląskiej wykonali dwa znaczące dzieła kompozytora: *Deutsche Messe* op. 89 i *Oster-Motette* op. 90 nr 2.

Rozważania swoje Doktorant zawarł w obszernym, 120 - stronicowym opisie pracy doktorskiej. Rozprawa owa składa się z trzech zasadniczych części (ujętych w formie rozdziałów z licznymi podrozdziałami): historycznej, analitycznej i wykonawczej.

Część pierwsza to sylwetka kompozytora. Oprócz biografii zawiera charakterystykę osoby artysty, jego poglądy estetyczne i filozoficzne. Autor przedstawia czynniki, które miały wpływ na twórczość ukazaną na tle osiągnięć kompozytorów wcześniejszych i współczesnych A. Mendelssohnowi. Część historyczną kończy charakterystyka twórczości oraz wykaz utworów Arnolda Mendelssohna liczący ponad 110 (!) pozycji, wśród których zdecydowanie przeważają kompozycje o tematyce religijnej przeznaczone na chóry.

Część druga rozprawy to analiza prezentowanych utworów. Zawiera ona tłumaczenia tekstów (z języka niemieckiego), etymologię pojęcia *deutsche messe* oraz wnikliwą analizę wykonanej mszy i motetów wielkanocnych.

Część trzecia dysertacji poświęcona jest szeroko rozumianej problematyce wykonawczej. Przy okazji pracy nad partyturami utworów A. Mendelssohna Autor dzieli się z nami problemami związanymi z przygotowaniem zespołu do koncertu. Dotyczą one nie tylko interpretacji, która jest zwieńczeniem żmudnej, codziennej pracy z zespołem podczas prób, ale przede wszystkim wszelakich zagadnień technicznych i metodycznych mających wpływ na brzmienie chóru. Należą do nich m.in. intonacja, emisja głosu, dykcja, balans i akustyka – szczególnie ważne w praktyce wykonawczej wielogłosowej (dwuchórowej) itp. W części tej, co warto podkreślić, Autor poświęca jeden z podrozdziałów (13 stron!) wymowie tekstów niemieckich – nie tylko zresztą wykonywanych utworów. Godzi się w tym miejscu zaznaczyć, że wszystkie (liczne) tłumaczenia z języka niemieckiego zawarte w rozprawie są autorstwa Doktoranta!

Rozprawę wieńczy podsumowanie oraz obszerna, licząca 45 pozycji bibliografia zawierająca pozycje książkowe (głównie niemieckojęzyczne), publicystyczne i internetowe.

Wobec uwag zawartych w omówieniu części trzeciej rozprawy (wykonawczej) zbyteczną wydaje się wnikliwa analiza koncertowego wykonania dzieł A. Mendelssohna. Prezentacji tej wysłuchałem z ogromnym zainteresowaniem – tym większym, że twórczość kompozytora była mi dotąd zupełnie nieznaną. Zarówno soliści, jak i Chór Filharmonii Śląskiej wykazali się wysokim profesjonalizmem, natomiast Doktorant w przedstawionej dysertacji doktorskiej jawi się nie tylko jako kompetentny dyrygent – interpretator trudnych partytur, ale także jako doskonały chórmistrz znający tajniki pracy z zespołem wokalnym, świetny analityk (teoretyk muzyki, vide cz. II rozprawy) oraz wnikliwy badacz historii muzyki (cz. I). Operuje przy tym bardzo dobrym „językiem pisany” oraz jasnym formułowaniem myśli. Sugerowane propozycje rozwiązań problemów wykonawczych przedstawione zostały w odniesieniu do literatury oraz własnych doświadczeń Doktoranta.

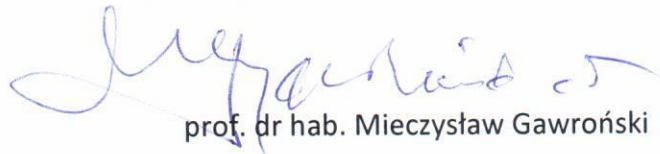
Konkluzja

Na podstawie przedstawionej dokumentacji osiągnięć artystycznych stwierdzić należy, że są one na tyle bogate, że pozwalają patrzeć w przyszłość zawodową Doktoranta, jako dyrygenta – chórmistrza z nadzieją i oczekiwaniem na dalszy rozwój. Przedstawiona dysertacja doktorska oraz nagranie utworów Arnolda Mendelssohna ukazują artystę i naukowca w pełni

dojrzałego, wnikliwego analityka i badacza dziejów muzyki, potrafiącego trafnie, przekonująco i interesująco odczytać tajniki skomplikowanej partytury.

Stwierdzam zatem, że zarówno dotychczasowe osiągnięcia artystyczne, jak i przedstawiona rozprawa doktorska spełniają wymagania art. 13, ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku. Wobec powyższego oświadczam, iż rozprawę doktorską przyjmuję i składam wniosek skierowania jej do dalszego postępowania.

Wrocław, 12 września 2016 r.

prof. dr hab. Mieczysław Gawroński